

Marike Stellinga

Volle schatkist helpt formatie niet per se

Oké, we gaan nu eerst een tijdje moeilijk doen. ‘Nee, ik heb geen zin om te dansen, ga eerst maar hem vragen. Misschien heb ik straks zin.’ Want onderhandelen is niet te graag willen, en als je te gretig overkomt om een regering te vormen met je ideologische tegenstander loop je grote kans een PvdA-dood te sterven. Jesse Klaver heeft er alle belang bij tegen te sputteren. Dat hij liever een coalitie wil zonder de VVD. Dat kan in theorie, maar het is een onwaarschijnlijke coalitie met grote verliezer PvdA.

Bovendien is Mark Rutte aan zet om een regering te vormen en dan zijn er twee opties. VVD, CDA, D66 met GroenLinks. Of VVD, CDA, D66 met de ChristenUnie. Gert Jan Seegers van de ChristenUnie wees na de verkiezingsuitslag naar GroenLinks: zij wonnen, zij zijn het eerst aan de beurt.

Laten wij dit spel even negeren en kijken naar het papier: de verkiezingsprogramma's en de doorrekening ervan door het Centraal Planbureau. Komen deze partijen eruit? Wat direct opvalt: dit zijn economisch gezien alle vijf hervormingsgezinde partijen. Geen van de vijf wil de verhoging van de AOW-leeftijd terugdraaien. Wel willen ze het pensioenstelsel hervormen: er moet meer keuzevrijheid komen waar en hoe je voor je aanvullende pensioen spaart. Allemaal willen ze het belastingstelsel hervormen. Allemaal vinden ze dat de sociale regelingen rond de arbeidsmarkt moeten veranderen. Niks terug naar vroeger, niks hervormingsmoe: voorwaarts naar een nieuw tijdperk!

Onderhandelen in overvloed is moeilijker dan onderhandelen in schaarste

Uiteraard verschillen ze soms sterk in hoe er hervormd wordt. De VVD wil de arbeidsmarkt veranderen door werknemers minder te beschermen, de rest denkt dat er meer bescherming nodig is, zoals een verzekering tegen arbeidsongeschiktheid en ziekte voor zzp'ers.

De ChristenUnie ligt inhoudelijk veel dichterbij VVD, D66 en CDA dan GroenLinks. De ChristenUnie is een echte middenpartij; het is een van de weinige partijen die zowel voor meer geld naar ontwikkelingshulp als naar defensie kiest. Meestal kiest rechts voor defensie en links voor hulp.

GroenLinks is daarentegen echt links, en ligt sociaal-economisch ver af van de VVD, D66 en CDA en cultureel (immigratie bijvoorbeeld) ver af van het CDA en VVD. Met name de belastingplannen van GroenLinks zorgen voor afgrijzen bij VVD en CDA. GroenLinks wil nivelleren: fors hogere belastingen op hogere inkomens en vermogens. CDA en VVD willen het omgekeerde. GroenLinks wil de winstbelasting voor bedrijven verhogen, CDA en VVD verlagen. Voor het CDA is de ChristenUnie fijner, die vinden elkaar op diverse terreinen: minder belastingdruk op kostwinners, zelfde soort plannen in de zorg, afschaffen van het leenstelsel, invoeren van de maatschappelijke dienstplicht, strenger op drugs en prostitutie.

Dus de ChristenUnie dan maar? Nou, dat is te snel. Op cruciale vlakken zal D66 naar GroenLinks als bondgenoot verlangen. Bijvoorbeeld als het gaat om Europa. De eurowind wordt wel heel guur voor D66 in een kabinet met VVD, CDA en ChristenUnie. Die drie vinden: hou je in, EU. Terwijl D66 en GroenLinks de EU hartstochtelijk zien als de weg voorwaarts. Ook bij onderwijs, euthanasie en justitie biedt GroenLinks D66 meer steun dan de ChristenUnie. Wel grappig: de drie partijen zijn ongeveer even groen.

De schatkist helpt intussen de onderhandelingen wel en niet. Er zit nu al meer geld in dan het CPB doorrekende: er is dus smeerolie om de onderhandelingen te vergemakkelijken. Maar onderhandelen in overvloed is volgens ervaren onderhandelaars op het Binnenhof moeilijker dan onderhandelen in schaarste - als er bezuinigd moet worden. In het laatste geval zijn er simpelweg minder opties. En een excuus: niet leuk, maar het moet. Bovendien is er geen haast, de schatkist loopt vanzelf voller. Kortom: dit duurt nog wel even.

Marike Stellinga is econoom en schrijft elke zaterdag op deze plek over politiek en economie